

Diagnostické interview, pozorování chování, anamnéza

Psychodiagnostika dětí a mládeže, PSY 403

Přednáška 3

Obsah přednášky

- 1. Rozhovor s dítětem, doporučené postupy, faktory ovlivňující rozhovor, typy rozhovorů, vývojová specifika vedení rozhovoru s dítětem**
- 2. Pozorování chování při interview, faktory ohrožující validitu pozorování**
- 3. Anamnéza**

Základní struktura úvodního rozhovoru

- Navázání kontaktu
- Jádro rozhovoru
- Ukončení rozhovoru

Obecné principy vedení rozhovoru

- Empatie
- Respekt
- Opravdovost (kongruence mezi verbální a neverbálním sdělením určeném klientovi)
- Expertnost
- Atraktivnost
- Důvěryhodnost

„Koán“ pro zahájení rozhovoru s dítětem

- **Dospělí jsou často příliš agresivní v pokusu iniciovat rozhovor s dítětem**

Základní specifické principy vedení rozhovoru

- **Kladení otázek: princip „co“ a „jak“ nikoli „proč“**
- **Nechat mluvit klienta**
- **Jednoduchá akceptace**
- **Zachycení a objasnění**
- **Parafrázování**
- **Interpretace**
- **Ujištění**
- **Používání pomlk**

INTERVIEW S DÍTĚTEM - SENSITIVITA K VÝVOJOVÝM CHARAKTERISTIKÁM

Vývojové období	Kognitivní funkce	Sociálně-emoční funkce	Doporučené praktiky
Rané dětství	<ul style="list-style-type: none"> • nesnadné rozlišení zdání a reality • egocentričnost • tendence k centraci • paměť není plně rozvinuta 	<ul style="list-style-type: none"> • činy jsou považovány za dobré nebo špatné v důsledku svých konsekvencí, • omezená verbální schopnost popsat emoce • obtíže v sebekontrolě 	<ul style="list-style-type: none"> • Užívat kombinaci otevřených a uzavřených otázek • Nesnažit se mít rozhovor zcela pod kontrolou • Omezit komplexnost otázek • Užívat hračky, rekvizity, • Nastolit akceptující, nenucenou atmosféru
Střední dětství	<ul style="list-style-type: none"> • růst schopnosti verbální komunikace • rozvoj logického myšlení • zvládnutí reversibility • decentrace • uchování 	<ul style="list-style-type: none"> • správné nebo špatné činy jsou posuzovány z perspektivy dodržování pravidel a sociálních konvencí • hodnocení i sebehodnocení na podkladě zvládnutí nových úkolů • skupina vrstevníků se postupně stává významnou 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhnout se abstraktním otázkám • Spoléhat se na známé podmínky a aktivity • Vyhýbat se stálému očnímu kontaktu • Nabízet kontextuální klíče (obrázky, příklady) a vyžadovat verbální reakce • Rekvizity v kontextu mohou být užitečné
Adolescence	<ul style="list-style-type: none"> • schopnost abstraktního usuzování, abstraktní logika • systematické řešení problémů 	<ul style="list-style-type: none"> • Postkonvenční morální usuzování • zmatky a experimentace • vysoká emocionální intenzita a labilita, • extrémní důležitost skupiny 	<ul style="list-style-type: none"> • Vzít v úvahu možnost emocionální lability a stresu • Vyhýbat se soudům založeným výhradně na normách dospělých • Dávat najevo respekt

POZOROVÁNÍ PŘI VEDENÍ INTERVIEW

Fyzické charakteristiky	Zjevné charakteristiky chování	Sociálně-emoční projevy	Kognitivní kompetence
<ul style="list-style-type: none"> • Neobvyklý nebo nevhodný oděv • Oděv jako znak příslušnosti k nějaké skupině • Výška a váha ve srovnání s vrstevníky • Nápadné fyzické problémy • Bezprostřední znaky fyzických potíží • Motorická koordinace • Tiky (vokální, obličejové, motorické) 	<ul style="list-style-type: none"> • Úroveň aktivity • Rozsah pozornosti • Interakce s prostředím • Odklonitelnost pozornosti • Impulsivita 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozsah a přiměřenost afektů • Nálada v průběhu interview • Reakce na pochvalu • Reakce na frustraci • Zjevné sociální dovednosti • Nápadná anxieta nebo nervozita • Snadnost odpoutání se od rodiče (u malých dětí) 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikační dovednosti • Odhad celkové intelektuální úrovně • Intrapersonální vhled • Logické usuzování • Orientace v čase a prostoru • Úroveň systematičnosti a organizace aktivit • Odhad schopnosti plánovat

FAKTORY OHROŽUJÍCÍ VALIDITU POZOROVÁNÍ

Problém	Potenciální důsledky	Možná řešení
Nesprávně definovaný pozorovaný jev	Pozorovací záznamový systém je těžkopádný nebo příliš vágní	Pečlivě definovat a vybrat pozorované chování a vycházet přitom z diagnostického problému a cílů intervence
Nespolehlivost pozorovatelů	Pozorovatel se odchýlí od původního vymezení, reliabilita mezi pozorovateli se snižuje	Vysoce kvalitní úvodní výcvik, provádět periodickou kontrolu reliability a výcvik v pozorování opakovat
Nedostatek sociálně srovnatelných dat	Interpretace chování není založena na normativní perspektivě, odchylky mohou být nadhodnoceny nebo podhodnoceny	Zahrnout typické nebo náhodně vybrané subjekty do podmínek, aby se mohlo chování srovnat
Reaktivita pozorovatele	Chování subjektu je ovlivněno přítomností pozorovatele	Vytvořit diskrétní, nevtíravé podmínky pro pozorování
Situační specifičnost chování	Interpretace pozorovaných dat nemusí reprezentovat širší obraz chování	Provést pozorování v několika kontextech, nedopouštět se nepřiměřené generalizace založené na omezených údajích
Nevhodná záznamová technika	Chování není adekvátně popsáno, důsledkem mohou být nesprávné závěry	Vybrat takový způsob záznamu, který se nejvíc hodí k tomu, co chceme pozorovat

Anamnéza

- Rodinná anamnéza (RA)
- Osobní anamnéza
  - ✓ *autoanamnéza*
  - ✓ *heteroanamnéza*
  - ❖ *Lékařská anamnéza*
  - ❖ *Psychologická anamnéza*

Psychologická anamnéza

- Rodina (nukleární rodina, sourozenci, nemoci v rodině)
- Prenatální období a porod
- Raný vývoj
- Další vývoj
- Scholarita
- Somatické zdraví
- Emocionální vývoj
- Vývoj postojů k hodnotám
- Vývoj sociálních vztahů
- Návyky
- Zájmy, aktivity
- Výchovné potíže, poruchy chování
- Vývoj abnormních patických stavů
- Vývoj pracovních návyků
- Eroticko-sexuální vývoj